

ҚАЗАҚСТАН
РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ПРЕМЬЕР-МИНИСТРІ

ПРЕМЬЕР-МИНИСТР
РЕСПУБЛИКИ
КАЗАХСТАН

010000, Астана қаласы, Үкімет үйі

010000, город Астана, Дом Правительства

№ _____

**Қазақстан Республикасы
Құрылтайының депутаттарына**

2026 жылғы 1 қазандағы
№ 50 депутаттық сауалға

Құрметті депутаттар!

Бакалавриат бағдарламалары бойынша үш жылдық оқыту форматын енгізуге, үш жылдық оқытудың пилоттық моделін енгізе отырып және жұмыс берушілермен тікелей байланыс орната отырып білім беру бағдарламаларын талдауға, экономикалық тиімділікті есептеуге, академиялық және кәсіптік бағдарламаларды саралауға, КРІ көрсеткіштерін өлшеуге және нәтижелерді еңбек нарығының көрсеткіштері бойынша бағалауға қатысты сауалдарыңызға келесіні хабарлаймыз.

Жоғары білім беру жүйесін жетілдіру мамандарды даярлау сапасын арттыруға, олардың құзыреттерінің экономика мен еңбек нарығының сұранысына сәйкестігін қамтамасыз етуге, сондай-ақ икемді білім беру траекторияларын қалыптастыру мүмкіндіктерін кеңейтуге бағытталған.

Халықаралық тәжірибеде бакалавриаттың әртүрлі модельдері қарастырылады, яғни үш жылдық та, төрт жылдық та бағдарламалар бар. Бұл ретте оқу ұзақтығы ұлттық білім беру жүйелерінің ерекшеліктеріне, білім беру бағдарламаларының мазмұнына және кәсіптік біліктілікке қойылатын талаптарға байланысты айқындалады.

Қазақстанда білім беру процесін икемді түрде ұйымдастыруға заңнамамен жағдай жасалған, мамандарды даярлау сапасына қойылатын талаптар міндетті түрде сақталады.

«Білім туралы» және «Кәсіптік біліктілік туралы» заңдарға сәйкес білім беру бағдарламаларын (бұдан әрі – ББ) жоғары оқу орындары жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартының (МЖМБС), жұмыс берушілермен бірлесіп әзірленетін кәсіптік стандарттардың, ұлттық және салалық біліктілік шеңберлерінің талаптарын сақтай отырып, сондай-ақ еңбек нарығының сұранысын ескере отырып өздері әзірлейді. Әзірленген бағдарламалар жоғары оқу орындарында белгіленген қарау және бекіту рәсімдерінен, сондай-ақ Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бағдарламаларының тізіліміне енгізу үшін сараптамадан өтеді.

Бұл ретте оқу процесі семестрлер, триместрлер немесе тоқсандар бойынша ұйымдастырылуы мүмкін. Бакалавриаттың білім беру бағдарламалары (үш жылдық немесе төрт жылдық оқу) мазмұны мен көлемі жағынан ерекшеленбейді және МЖМБС талаптарына, сондай-ақ бүкіл оқу кезеңінде 240 кредитті (кейбір бағыттар бойынша кемінде 300 кредитті) меңгеруді көздейтін ECTS (*European Credit Transfer and Accumulation System*) халықаралық стандартына қатаң сәйкес келеді.

Тиісінше, оқу ұзақтығы емес, академиялық кредиттердің белгіленген көлемін меңгеру және білім беру бағдарламасында көзделген оқу нәтижелеріне қол жеткізу маңызды.

Осылайша, үш жылдық бакалавриат мәселелері заңнамамен реттелген. Бұл формат білім беру бағдарламасын механикалық түрде қысқарту ретінде емес, кадрларды даярлау сапасына нұқсан келтірмей, оқу процесін неғұрлым икемді ұйымдастыру мүмкіндігі ретінде қарастырылуы мүмкін.

Сонымен бірге оны қолдану мүмкіндігі даярлау бағытының ерекшелігіне байланысты. Атап айтқанда, академиялық кредиттердің ұлғайтылған көлемін, міндетті практикалық даярлықты және арнайы біліктілік талаптарын көздейтін бағдарламаларды жеке қарау қажет.

Мәселен, кәсіптік құзыреттерді қалыптастыру ұзақ әрі дәйекті теориялық және практикалық даярлықпен байланысты болатын медициналық және ветеринариялық бағдарламалар, өнер саласындағы бағдарламалар, кейбір педагогикалық, жаратылыстану, инженерлік-техникалық және гуманитарлық бағыттар ерекше тәсілді талап етеді.

Қазіргі уақытта кейбір жоғары оқу орындарында сұранысқа ие (*компьютерлік ғылымдар, киберқауіпсіздік, үлкен деректерді талдау, бағдарламалық инженерия, ақпараттық жүйелер мен жасанды интеллект, цифрлық құқықтану, бизнес-талдау және маркетинг*) бағыттар бойынша оқу процесін триместрлік негізде ұйымдастыру тәжірибесі қалыптасқан. Осы формат бойынша барлығы 16 мыңнан астам студент білім алуда (*Astana IT University, әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, Алматы Менеджмент Университеті, Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, Қазақ ұлттық спорт университеті, Qairi университеті, М.Х. Дулати атындағы университет және басқалары*).

Бұл ретте бекітілген әдістемеге¹ сәйкес оқу ақысы студенттер меңгерген кредиттер көлемі негізінде есептеледі. Бұл кадрларды жеделдетіп даярлауға мүмкіндік береді, бірақ шығындарды немесе оқу ақысын төмендетуді көздемейді.

Тиісінше, қарқынды үш жылдық форматқа (триместрлерге) көшу жоғары оқу орындарының инфрақұрылымы мен профессор-оқытушылар құрамына түсетін жүктемені азайтпайды, керісінше оны қысқа мерзімге шоғырландырады.

Осыған байланысты Жоғары білімді және ғылымды дамытудың 2023–2029 жылдарға арналған тұжырымдамасында (бұдан әрі – Тұжырымдама) көзделген бағдарламаларды академиялық (180–240 кредит) және кәсіптік (240–300 кредит) бағдарламаларға бөлу де, ең алдымен, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі және жоғары білім беру бағдарламаларын өзара үйлестіруге бағытталған.

Бұл бакалавриатта оқу мерзімін қатаң регламенттеуді шектемейді және еңбек нарығы үшін кадрлар даярлауға арналған ББ икемділігін арттыруға байланысты болып отыр¹.

Қазіргі уақытта жоғары оқу орнында оқу ұзақтығы бұрын меңгерілген және танылған академиялық кредиттер көлеміне қарай 3 жылды, 2 жылды немесе 1,5 жылды құрайды. Бұл колледж түлегіне жоғары оқу орнына ұқсас даярлық бағыттары бойынша түскен кезде бұрын меңгерген кредиттерін танытуға және қысқартылған бағдарлама бойынша білім алуға мүмкіндік береді.

Университет қызметінің түпкі нәтижесі – диплом емес, экономикаға қажетті құзыреттерді меңгерген маман.

Тұжырымдаманы іске асыру шеңберінде Ғылым және жоғары білім министрлігі 2027 жылы Еңбек және халықты әлеуметтік қорғау министрлігінің, «Атамекен» ұлттық кәсіпкерлер палатасының және салалық бизнес-қоғамдастықтардың қатысуымен жоғары оқу орындарындағы үш жылдық оқыту жағдайларын талдауды, оның қорытындысы бойынша кадрлар даярлау жүйесін реттеу бойынша одан әрі шаралар қабылдауды жоспарлап отыр.

Сондай-ақ сіздердің ұсыныстарыңызды ескере отырып, білім беру бағдарламаларының қарқындылығы мен мамандарды даярлауға жұмсалатын нақты шығындарды, түлектердің өз мамандығы бойынша жұмысқа орналасуын, жұмыс берушілердің қанағаттану деңгейін, түлектердің табысын және кәсіптік сертификаттау нәтижелерін назарға ала отырып, білім беру бағдарламаларын нормативтік және қаржылық қамтамасыз ету тетіктеріне талдау жүргізілетін болады.

Көрсетілген бағыттар бойынша жұмыс жалғасуда және Үкіметтің тұрақты бақылауында.

О. Бектенов

¹ ҒЖБМ-нің «Кредиттік оқыту технологиясын ескере отырып, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беруді жан басына шаққандағы нормативтік қаржыландырудың кейбір мәселелері туралы» 2023 жылғы 10 шілдедегі №311 бұйрығы.